

Correcties op en enkele opmerkingen over de inhoud van enige voorgaande artikelen, door mij geschreven (Diptera: Syrphidae, Pipunculidae & Bombyliidae)

door

V. S. van der GOOT

ABSTRACT. — Corrections on and some remarks about the contents of several preceding publications written by the author (Diptera: Syrphidae, Pipunculidae & Bombyliidae). *Chalarus fimbriatus* Coe (Pipunculidae) is new to the Dutch fauna, *C. holosericeus* (Meigen) has to be struck out as a Dutch species.

Het leek me goed enkele foutjes te herstellen, in vroegere publicaties gemaakt. Ook maakte ik nog enige notities om verwarring te voorkomen. Dit betreft dan geen fouten, maar over het algemeen verwijzingen naar latere publicaties, waarin een revisie van de eerste vermeldingen heeft plaats gevonden.

SYRPHIDAE

Van der Goot (1958) vermeldde *Microdon devius* (Linnaeus) uit Eext (Dr.) en *Zelima tarda* (Meigen) uit het Aalbrinksbos bij Winterswijk. Het betrof echter achtereenvolgens *Microdon eggeri* Mik en *Xylota florum* (J. C. Fabricius). *M. eggeri* heb ik in dertig jaar veldwerk weinig zelf gevangen. Volgens de beschikbare gegevens vliegt de soort nogal verborgen tussen de plantengroei en bezoekt niet of nauwelijks bloemen. Dit, en de korte vliegtijd kunnen de redenen zijn dat men de vliegen weinig aantreft. Ze zullen echter ook wel schaars zijn. De larven van *M. eggeri* leven in mierennesten. *Xylota florum* heb ik de laatste drie jaar, vangend op de Veluwe, slechts een enkele maal aangetroffen. Van deze soort leeft de larve in loofbos in rottend hout.

In de lijst van Syrphiden van het Heilooër bos (Van der Goot, 1967) liet ik foutief *Xanthandrus comtus* (Harris) weg. Deze was al door mij van deze vindplaats vermeld in 1955 (p. 482). *X. comtus* is al vele jaren op mijn tochten niet meer gezien. Ook door anderen wordt de soort vrij weinig gevangen. De larve ziet er uit als de gewone bladluisetende zweefvlieg-larve, maar men heeft als voedsel rupsen vermeld. Dat kan een reden zijn waarom deze soort vrij schaars is. Bladluizen leven immers in kolonies en zijn veel gemakkelijker als prooi te krijgen dan rupsen. *Dasytyphus tricinctus* (Fallén), waarvan de larve ook rupsen zou nuttigen, is echter een vrij talrijke soort. Er zullen nog wel andere oorzaken aan te wijzen zijn voor het weinig talrijk voorkomen van *Xanthandrus comtus*.

Van der Goot (1969a) vermeldde *Pipizella virens* (J. C. Fabricius) als gewoon voor Italië. Het betrof hier echter een soortcomplex van het genus *Pipizella* Rondani. Voor de gegevens over de ♂♂ van de meer bijzondere soorten van mijn materiaal verwijs ik naar Lucas (1976). De ♂♂ van de gewonere soorten behoorden tot *Pipizella annulata* (Macquart) (Aosta), *P. varipes* (Meigen) (Aosta, Tarvisio), *P. nigriana* (Séguy) (Aosta, Tarvisio) en *P. maculipennis* (Meigen) (Aosta, Castiglione dei Pepoli, Tarvisio, Abruzen, Sila).

Van der Goot vermeldde in verschillende artikelen *Paragus tibialis* (Fallén) uit Nederland. Alle opgaven over de ♂♂ hadden echter betrekking op de door Goeldlin de Tiefenau (1976) herontdekte *P. haemorrhous* Meigen, uitgezonderd de opgave van IJmuiden, spuisluis (Van der Goot, 1957a) en die van Terschelling, Bosplaat (Van der Goot, 1956). Deze laatste twee vermeldingen betreffen inderdaad *P. tibialis*. De ♀♀ van de beide genoemde *Paragus*-soorten zijn onbepaald. Voor zover het artikelen betreft, gezamenlijk geschreven door mij en J. A. W. Lucas, wil ik opmerken, dat Lucas (1974) vermeldde, dat hij in Nederland uit-

sluitend *P. haemorrhous* verzameld had. Zoals in het voorgaande al blijkt, is *P. haemorrhous* in droge, zandige omgeving vrij talrijk. *P. tibialis* wordt vrij zelden gevangen en dan nog meest in de duinen. De larven van *Paragus* Latreille voeden zich met bladluizen, maar zijn zeer klein en ze zijn weinig gevonden. Ze komen het meest voor op wortelbladluizen, maar er is ook een vondst bovengronds bekend (Kozłowska, 1978: 678). Dit laatste dier leefde in een appelboomgaard van de appelbladluis (*Aphis pomi* De Geer).

Van der Goot (1971 en 1979) herzag de oude opgaven van *Sphaerophoria menthastri* (Linnaeus). Dit betrof niet alleen oude opgaven van hemzelf, maar ook van anderen. Aanleiding daartoe gaf een revisie van Bańkowska (1964) over de *Sphaerophoria*-soorten van de *menthastri*-groep. Merkwaardig was dat in 1980 de normaal talrijke soort *S. taeniata* (Meigen) op de heidevelden vrijwel ontbrak, de andere soorten van deze groep waren in dat jaar nog veel lastiger te vinden. Onderscheidt men *S. batava* Goeldlin de Tiefenau, 1974 van *S. taeniata*, dan kan men echter *S. taeniata* nooit gewoon noemen voor ons land. Dan is *S. batava* de talrijkste soort van deze groep. Ik geef er de voorkeur aan bij deze variabele dieren eerst eens kweekresultaten af te wachten, alvorens te besluiten tot een soortstatus op zeer kleine verschillen in de ♂-genitaliën.

In artikelen van Van der Goot over de faunae van andere landen dan Nederland werd ook *S. menthastri* af en toe vermeld. Deze opgaven en die van *Paragus tibialis* en *P. bicolor* (J. C. Fabricius) in dezelfde artikelen dienen nog herzien te worden.

Van der Goot (1959) vermeldde *Platycheirus immarginatus* (Zetterstedt). Dit bleek later echter een veel zeldzamere soort, *P. perpallidus* Verrall, te betreffen. Deze laatste is uit Nederland nu dus bekend van het Wooldse Veen en van een der Hatertse vennen (bij Nijmegen), van de laatste vindplaats in aantal.

Eerdere en andere correcties op mijn artikelen zijn te vinden in Van der Goot 1956, 1957b, 1966, 1969b: 222 en 1980ab, alsmede in Van der Goot & Lucas (1966, 1968).

PIPUNCULIDAE

Dit is de moeilijke groep kleine vliegjes met een zeer grote kop, die voornamelijk uit twee enorme facetogen bestaat. Deze kop is, via een zeer dun halsje, uitermate los op het borststuk gemonteerd. In de samengestelde ogen ziet men midden - vooraan soms een soort koplampfacetten: zeer sterk vergrote facetten, waaraan blijkbaar een zeer speciale kijktaak is toevertrouwd. Wat dat is kan men zich wel voorstellen als men weet, dat de ♀-vliegjes tussen de plantengroei doorvliegen en op het gezichtsvermogen de vaak goed geschutkleurde kleine cicaden (Cicadellidae) opsporen. Deze ♀♀ dalen dan onvervaard neer op de veel grotere springcicade en leggen een ei in het achterlijf van het slachtoffer met behulp van een legboor. Dat volwassen cicaden dan gaan springen hoeft men niet te betwijfelen. Daarvoor zijn de ♀♀ van sommige soorten Pipunculiden uitgerust met zeer grote zuignapjes aan de pootuiteinden om de voortijlende cicaden vast te houden in de lucht. Dat het een en ander een grote vliegkunst vereist bewijzen de, naar verhouding, zeer grote vleugels van de Pipunculiden. Men vangt deze vliegjes nog wel eens bij vergissing. Men houdt ze dan, vanwege hun zwevende vlucht, voor een kleine zweefvliegsoort van b.v. het genus *Neoascia* Williston. Naar mijn ruwe schatting is van deze familie slechts 60%-70% van het aantal Nederlandse soorten bekend. Vele ervan kan men determineren met het bekende werk van Coe (1966). In een eerdere publicatie van mij (1961) zijn enkele determinaties te herstellen.

Ik vermeldde toen *Chalarus holosericeus* (Meigen) als nieuw voor Nederland. De juiste naam voor deze soort is echter *C. fimbriatus* Coe (vgl. ook Van der Goot & Lucas, 1966), nieuw voor de Nederlandse fauna. *C. holosericeus* moet dus van de lijst van Nederlandse soorten geschrapt worden.

Tevens werd vermeld een serie van *Dorylas furcatus* (Egger). Alle exemplaren behoorden echter tot *Cephalops germanicus* (Aczél). Deze soort werd voor het eerst van Nederland ver-

meld door R. L. Coe (1966: 57).

Het ♀ van *Dorylas perspicuus* (De Meijere), in dezelfde publicatie vermeld, was, volgens een determinatie van R. L. Coe, ♀ *Dorylomorpha xanthocera* (Kowarz).

Gaat men af op Coe (1966) dan zou men geneigd zijn *Dorylas ater* (Meigen) uit onze fauna-lijst te schrappen en *D. campestris* (Latreille), beide nu in het genus *Pipunculus* Latreille, weer op te voeren. Dit dan in tegenstelling tot mijn opvatting in de publicatie van 1961. In verband hiermee wil ik echter opmerken, dat Aczél, in zijn monografie (1948: 157 en 158), *D. ater* (verspreiding Europa, Canada en U.S.A.) als aparte soort registreerde ten opzichte van *D. campestris* (verspreiding Europa). Voordat men in deze een besluit neemt zal dus eerst al het Nederlandse *Pipunculus*-materiaal bewerkt dienen te worden.

BOMBYLIIDAE

Van deze groep valt een tabelfout, door mij gemaakt, te vermelden van mijn K.N.N.V.-publicatie uit 1963. In de Bombyliidae-tabel is hier weggevallen:

10. c. Vleugel helder, soms langs de voorrand smal-donker . . . 13.

LITERATUUR

- Aczél, M., 1948. Grundlagen einer Monographie der Dorilaiden (Diptera). — *Acta zool. Lilloana* 6: 5-198.
- Bañkowska, R., 1964. Studien über die paläarktischen Arten der Gattung Sphaerophoria St. Farg. et Serv. (Diptera, Syrphidae). — *Ans. zool. Warsz.* 22 (15): 285-353.
- Coe, R. L., 1966. Diptera Pipunculidae. — *Handb. Ident. brit. Insects* 10 (2c): 1-83.
- Goeldlin de Tiefenau, P., 1974. Contribution à l'étude systématique et écologique des Syrphidae (Dipt.) de la Suisse occidentale. — *Mitt. schweiz. ent. Ges.* 47: 151-252.
- , 1976. Révision du genre Paragus (Dipt. Syrphidae) de la région paléarctique occidentale. — *Mitt. schweiz. ent. Ges.* 49: 79-108.
- Goot, V. S. van der, 1955. De zweefvliegen rond Alkmaar en enkele verspreide waarnemingen in Noord-Holland. — *Ent. Ber., Amst.* 15: 476-485.
- , 1956. Zweefvliegen van Terschelling. — *Ent. Ber., Amst.* 16: 241-244.
- , 1957a. Aanvulling op „Waarnemingen van zweefvliegen in Noord-Holland ten noorden van Amsterdam”. — *Ent. Ber., Amst.* 17: 76.
- , 1957b. Een nieuwe zweefvliegsoort voor Nederland, *Chilosia velutina* Loew. — *Ent. Ber., Amst.* 17: 115-116.
- , 1958. Enkele zweefvliegwaarnemingen door leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie in 1957. — *Ent. Ber., Amst.* 18: 233-235.
- , 1959. Resultaten van het I.W.G.-kamp. II. De zweefvliegen. — *Aeshna* 3: 2-3.
- , 1961. Over enkele Dorylaiden-soorten in Nederland. — *Ent. Ber., Amst.* 21: 113-115.
- , 1963. Tweevleugelige insecten — Diptera; de snavelvliegen-Rhagionidae, viltvliegen-Therevidae, mugvliegen-Cyrtidae en wolzwevers-Bombyliidae van Nederland. — *Wet. Meded. K. ned. natuurh. Veren.* 46: 1-19.
- , 1967. Syrphiden-inventarisatie van het Heilooër bos. — *Ent. Ber., Amst.* 27: 135-137.
- , 1969a. Italian Syrphidae (Dipt.). — *Ent. Ber., Amst.* 29: 89-96.
- , 1969b. Enkele Nederlandse Syrphidenvangsten (Syrphidae, Dipt.). — *Ent. Ber., Amst.* 29: 221-223.
- , 1971. Nederlandse vindplaatsen en data van de *Sphaerophoria menthastri*-groep (Dipt., Syrphidae). — *Ent. Ber. Amst.* 31: 176-182.
- , 1979. *Sphaerophoria abbreviata* Zetterstedt. — *Ent. Ber., Amst.* 39: 178.
- , 1980a. Enkele aanvullingen en verbeteringen van de zweefvliegenwaarnemingen

in Noord-Holland, ten noorden van het Noordzeekanaal en Amsterdam (Diptera, Syrphidae). — *Ent. Ber., Amst.* 40: 95-96.

———, 1980b. Correctie. — *Ent. Ber., Amst.* 40: 116.

Goot, V. S. van der & J. A. W. Lucas, 1966. Diptera in 1965 en enkele aanvullingen uit voorafgaande jaren. — *Ent. Ber., Amst.* 26: 134-141.

———, & ———, 1968. Recolección de Sífidos en Albarracín, provincia de Teruel, durante el verano de 1965. — *Graellsia* 23: 111-119, 1967 (1968).

Kozłowska, A., 1978. [Hover flies (Diptera, Syrphidae) feeding on aphids associated with fruit trees and berry shrubs in the environs of Lublin, Poland.] — *Polskie Pismo ent.* 48: 677-686. Pools.

Lucas, J. A. W., 1974. Syrphiden in de jaren 1969-1972. — *Ent. Ber., Amst.* 34: 48-55.

———, 1976. New species of the genus *Pipizella* Rondani, 1856 (Diptera, Syrphidae). — *Publicaties natuurh. Genoot. Limb.* 26: 5-13.

N. Anslijnstraat 42, 1068 WN Amsterdam.

SAMPLING METHODS IN SOYBEAN ENTOMOLOGY, 1980. M. Kogan & D. C. Herzog, eds., pp. xxiii, 587. Index 25 kolommen. Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, New York. ISBN 3-540-90446-8. Prijs (gebonden) DM 88,—.

Het soja-areaal is aan een sterke uitbreiding onderhevig, en daaraan gepaard gaat een sterke stijging van het aantal insectesoorten dat min of meer regelmatig ernstige schade aan dit gewas toebrengt. Op dit moment zijn het er zo'n 100. Wijs geworden door bittere ervaringen met de toepassing op grote schaal van pesticiden in bekende cultures, hanteren veel landbouwkundigen thans een veel terughoudender politiek. Hierbij is het noodzakelijk om exact de plaagdichtheid te kunnen bepalen, teneinde pas in te hoeven grijpen wanneer die dichtheid een kritische waarde overschrijdt. De grote verscheidenheid aan technieken die beschikbaar zijn om de dichtheid van plagen op de verschillende delen van de plant te bepalen, ook de ondergrondse delen, wordt in dit keurig verzorgde boek in 28 hoofdstukken door verschillende specialisten beschreven.

Veelzeggend is dat niet minder dan 5 hoofdstukken handelen over technieken van dichtheidsbepaling van insecten, spinnen en pathogenen die als vijanden van een schadelijk insect kunnen optreden en deze onder controle kunnen houden.

Het is erg plezierig dat het boek voorzien is van een ruime index. Het ware misschien beter geweest als men ook de literatuurlijsten tot één had samengevoegd, maar dit stoort toch niet erg. — W. N. Ellis.

DONK, M. VAN DER & T. VAN GERWEN, 1981. DE WONDERWERELD VAN DE INSEKTEN: 1-159, kleurenfoto's. A. W. Sijthoff, Alphen aan den Rijn. ISBN 90-218-2741-7. Prijs gebonden f 39,50.

Eindelijk eens een boek over insecten voor belangstellende leken met oorspronkelijke Nederlandse tekst en Nederlandse foto's! Het is bovendien een fraai uitgevoerd boek, dat ten volle verdiende door de commissie voor de collectieve propaganda van het Nederlandse boek tot boek van de maand gepromoveerd te worden. Helaas was het technisch onmogelijk er eerder in de *Ent. Ber.* de aandacht op te vestigen, zodat ik de ongelooflijk lage prijs waarvoor het van 4 juni tot en met 4 juli verkrijgbaar was, maar onvermeld laat.

De opzet van het boek is eenvoudig gehouden: korte stukjes tekst zonder vaktermen bij de meest fraaie foto's, maar die de lezers toch veel wetenswaardigs over de grootste dierengroep op aarde bijbrengen en er wat meer belangstelling voor kunnen wekken.

Mocht het ooit tot een herdruk komen, dan zouden de foto's van geprepareerde rupsen misschien vervangen kunnen worden door veel fraaiere van levende. Zo'n opgeblazen *Cossus*-rups is toch maar een raar dier! Overigens alle waardering voor het voortreffelijke werk van de beide auteurs en voor de technische verzorging van het boek. — B. J. Lempke.